ਮੁਹਾਰਨੀ

ਅ	ਆ	ਇ	ਈ	ਉ	ਊ	ਏ	ਐ	ਓ	ਔ	ਅੰ	ਆਂ
ਸ	ਸਾ	ਸਿ	ਸੀ	ਸੁ	ਸੂ	ਸੇ	ਸੈ	ਸੋ	ਸੌ	ਸੰ	ਸਾਂ
ਹ	ਹਾ	ਹਿ	ਹੀ	ਹੁ	ਹੂ	ਹੇ	ਹੈ	ਹੋ	ਹੌ	ਹੰ	ਹਾਂ
ਕ	ਕਾ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੁ	ਕੂ	ਕੇ	ਕੈ	ਕੋ	ਕੌ	ਕੰ	ਕਾਂ
ਖ	ਖਾ	ਖਿ	ਖੀ	ਖੁ	ਖੂ	ਖੇ	ਖੈ	ਖੋ	ਖੌ	ਖੰ	ਖਾਂ
ਗ	ਗਾ	ਗਿ	ਗੀ	ਗੁ	ਗੂ	ਗੇ	ਗੈ	ਗੋ	ਗੌ	ਗੰ	ਗਾਂ
ਘ	ਘਾ	ਘਿ	ਘੀ	ਘੁ	ਘੂ	ਘੇ	ਘੈ	ਘੋ	ਘੌ	ਘੰ	ਘਾਂ
ਙ	ਙਾ	ਙਿ	ਙੀ	ਙੁ	ਙੂ	ਙੇ	ਙੈ	ਙੋ	ਙੌ	ਙੰ	ਙਾਂ
ਚ	ਚਾ	ਚਿ	ਚੀ	ਚੁ	ਚੂ	ਚੇ	ਚੈ	ਚੋ	ਚੌ	ਚੰ	ਚਾਂ
ਛ	ਛਾ	ਛਿ	ਛੀ	ਛੁ	ਛੂ	ਛੇ	ਛੈ	ਛੋ	ਛੌ	ਛੰ	ਛਾਂ
ਜ	ਜਾ	ਜਿ	ਜੀ	ਜੁ	ਜੂ	ਜੇ	ਜੈ	ਜੋ	ਜੌ	ਜੰ	ਜਾਂ
ਝ	ਝਾ	ਝਿ	ਝੀ	ਝੁ	ਝੂ	ਝੇ	ਝੈ	ਝੋ	ਝੌ	ਝੰ	ਝਾਂ
ਞ	ਞਾ	ਞਿ	ਞੀ	ਞੁ	ਞੂ	ਞੇ	ਞੈ	ਞੋ	ਞੌ	ਞੰ	ਞਾਂ
ਟ	ਟਾ	ਟਿ	ਟੀ	ਟੁ	ਟੂ	ਟੇ	ਟੈ	ਟੋ	ਟੌ	ਟੰ	ਟਾਂ
ਠ	ਠਾ	ਠਿ	ਠੀ	ਠੁ	ਠੂ	ਠੇ	ਠੈ	ਠੋ	ਠੌ	ਠੰ	ਠਾਂ
ਡ	ਡਾ	ਡਿ	ਡੀ	ਡੁ	ਡੂ	ਡੇ	ਡੈ	ਡੋ	ਡੌ	ਡੰ	ਡਾਂ
ਢ	ਢਾ	ਢਿ	ਢੀ	ਢੁ	ਢੂ	ਢੇ	ਢੈ	ਢੋ	ਢੌ	ਢੰ	ਢਾਂ
ਣ	ਣਾ	ਣਿ	ਣੀ	ਣੁ	ਣੂ	ਣੇ	ਣੈ	ਣੋ	ਣੌ	ਣੰ	ਣਾਂ
ਤ	ਤਾ	ਤਿ	ਤੀ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੇ	ਤੈ	ਤੋ	ਤੌ	ਤੰ	ਤਾਂ
ਥ	ਥਾ	ਥਿ	ਥੀ	ਥੁ	ਥੂ	ਥੇ	ਥੈ	ਥੋ	ਥੌ	ਥੰ	ਥਾਂ
ਦ	ਦਾ	ਦਿ	ਦੀ	ਦੁ	ਦੂ	ਦੇ	ਦੈ	ਦੋ	ਦੌ	ਦੰ	ਦਾਂ
ਧ	ਧਾ	ਧਿ	ਧੀ	ਧੁ	ਧੂ	ਧੇ	ਧੈ	ਧੋ	ਧੌ	ਧੰ	ਧਾਂ
ਨ	ਨਾ	ਨਿ	ਨੀ	ਨੁ	ਨੂ	ਨੇ	ਨੈ	ਨੋ	ਨੌ	ਨੰ	ਨਾਂ
ਪ	ਪਾ	ਪਿ	ਪੀ	ਪੁ	ਪੂ	ਪੇ	ਪੈ	ਪੋ	ਪੌ	ਪੰ	ਪਾਂ
ਫ	ਫਾ	ਫਿ	ਫੀ	ਫੁ	ਫੂ	ਫੇ	ਫੈ	ਫੋ	ਫੌ	ਫੰ	ਫਾਂ
ਬ	ਬਾ	ਬਿ	ਬੀ	ਬੁ	ਬੂ	ਬੇ	ਬੈ	ਬੋ	ਬੌ	ਬੰ	ਬਾਂ
ਭ	ਭਾ	ਭਿ	ਭੀ	ਭੁ	ਭੂ	ਭੇ	ਭੈ	ਭੋ	ਭੌ	ਭੰ	ਭਾਂ
ਮ	ਮਾ	ਮਿ	ਮੀ	ਮੁ	ਮੂ	ਮੇ	ਮੈ	ਮੋ	ਮੌ	ਮੰ	ਮਾਂ
ਯ	ਯਾ	ਯਿ	ਯੀ	ਯੁ	ਯੂ	ਯੇ	ਯੈ	ਯੋ	ਯੌ	ਯੰ	ਯਾਂ
ਰ	ਰਾ	ਰਿ	ਰੀ	ਰੁ	ਰੂ	ਰੇ	ਰੈ	ਰੋ	ਰੌ	ਰੰ	ਰਾਂ
ਲ	ਲਾ	ਲਿ	ਲੀ	ਲੁ	ਲੂ	ਲੇ	ਲੈ	ਲੋ	ਲੌ	ਲੰ	ਲਾਂ
ਵ	ਵਾ	ਵਿ	ਵੀ	ਵੁ	ਵੂ	ਵੇ	ਵੈ	ਵੋ	ਵੌ	ਵੰ	ਵਾਂ
ੜ	ੜਾ	ੜਿ	ੜੀ	ੜੁ	ੜੂ	ੜੇ	ੜੈ	ੜੋ	ੜੌ	ੜੰ	ੜਾਂ

ਮਾਂ–ਬੋਲੀ

ਵਰਨਮਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।
ਤਿੰਨ ਸਵਰ ਅਤੇ ਬੱਤੀ ਵਿਅੰਜਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।
ਛੇ ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪੁਕਾਰਿਓ ।
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓ ।

ਹ, ਰ, ਵ ਤਿੰਨ ਦੁੱਤ ਅੱਖਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।
ਙ, ਞ, ਣ, ਮ ਨਾਸਕੀ ਵਿਅੰਜਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।
ਧੁਨੀ, ਸ਼ਬਦ, ਵਾਕ, ਅਰਥ ਬੋਧ ਸਵਾਰਿਓ ।
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓ ।

ੳ, ਅ, ੲ, ਨੂੰ ਦਸ ਲਗਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ ।
ੳ, ੲ ਨੂੰ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ, ਅ ਨੂੰ ਚਾਰ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ ।
ੳ ਔਂਕੜ, ਦੁਲੈਂਕੜ ਅਤੇ ਹੋੜਾ ਲੱਗਦੀਆਂ ਨੇ ।
ੲ ਸਿਹਾਰੀ, ਬਿਹਾਰੀ ਅਤੇ ਲਾਵ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ ।
ਅ ਮੁਕਤਾ, ਕੰਨਾ, ਦੁਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਨੌੜਾ ਪਿਆਰਿਓ ।
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓ ।

ਵਿਅੰਜਨ ਅਤੇ ਸਵਰ ਦੋ ਧੁਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ।
ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੁਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ।
ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਇਕਾਈ ਧੁਨੀ ਵੱਡੀ ਵਾਕ ਪਿਆਰਿਓ ।
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓ ।

ਬਿੰਦੀ, ਟਿੱਪੀ, ਅੱਧਕ, ਤਿੰਨ ਲਗਾਖਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।
ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਲਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਸੁਧਾਖਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।
ਕੰਨਾਂ, ਬਿਹਾਰੀ, ਲਾਂ, ਦੁਲਾਵਾਂ, ਹੋੜਾ, ਕਨੌੜਾ ਬਿੰਦੀ ਲਗਦੀ ਏ ।
ਮੁਕਤਾ, ਸਿਹਾਰੀ, ਔਂਕੜ ਉੱਤੇ ਅੱਧਕ ਪਿਆਰਿਓ
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਬਦ ਦੇ ਅੱਠ ਭੇਦ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।
ਨਾਂਵ, ਪੜਨਾਂਵ, ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਅਨੁਛੇਦ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ।
ਕਿਰਿਆ, ਵਿਸ਼ੇਸਣ, ਸਬੰਦਕ, ਯੋਜਕ, ਵਿਸਮਕ ਪਿਆਰਿਓ ।
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓ ।

ਨਾਂਵ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ, ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ ਨੇ ।
ਪੰਜ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੇ, ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸਹਾਈ ਨੇ ।
ਪੜਨਾਂਵ ਇੱਕਲੇ ਦੇ ਹੀ, ਹੁੰਦੇ ਛੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੇ ।
ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੇ ਵੀ ਅੱਠ ਗਲੇ ਦੇ ਹਾਰ ਨੇ ।
ਅਕਰਮਕ ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰਿਓ ।

ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਮਿਆਰੀ ਰੂਪ ਨੂੰ, ਵਿਆਕਰਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ।
ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਲਿੱਪੀ, ਸਿੰਘ ਅਵਤਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ।
ਕਰਜ਼ਾ ਮਾਂ ਆਂਪਣੀ ਦਾ, ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਉਤਾਰਿਓ ।
ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਿਲੋਂ ਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓ ।

ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਨ ॥

੧. ਲਘੂ (ਛੋਟੀ – ਥੋੜੀ ਆਵਾਜ ਵਾਲੀ)

੨. ਦੀਰਘ (ਵੱਡੀ – ਲੰਬੀ ਆਵਾਜ ਵਾਲੀ)

ਲਘੂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ

(Invisible)	ਿ	ੁ	ੰ
ਮੁਕਤਾ	ਸਿਹਾਰੀ	ਔਂਕੜ	ਟਿੱਪੀ

ਦੀਰਘ ਮਾਤਰਾਵਾਂ

ਾ	ੀ	ੂ	ੇ	ੈ	ੋ	ੌ
ਕੰਨਾ	ਬਿਹਾਰੀ	ਦੁਲੈਂਕੜ	ਲਾਂਵਾਂ	ਦੁਲਾਂਵਾਂ	ਹੋੜਾ	ਕਨੌੜਾ

ੳ, ਅ ਅਤੇ ੲ ਨਾਲ ਲਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ੳ

ਔਂਕੜ (ੁ)
ਦੁਲੈਂਕੜ (ੂ)
ਹੋੜਾ (ੋ)

ਅ

ਮੁਕਤਾ
ਕੰਨਾ (ਾ)
ਦੁਲਾਂਵਾਂ (ੈ)
ਕਨੌੜਾ (ੌ)

ੲ

ਸਿਹਾਰੀ (ਿ)
ਬਿਹਾਰੀ (ੀ)
ਲਾਂ (ੇ)

ਹਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੌਰ ਕੀ ਬੋਲਦੀ ?

1 ਚਿੱੜੀ ਬੋਲੇ ਚੀ-ਚੀ, ਘੁੱਗੀ ਬੋਲੇ ਘੂੰ ਘੂੰ,
ਮੋਰ ਬੋਲੇ ਕਿਆਓ-ਕਿਆਓ।
ਹਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੌਰ ਬੋਲੇ,
ਦੇਗ-ਤੇਗ ਫਤਹਿ, ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ, ਰਾਜ ਕਰੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸਾ।
ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਸਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

2 ਊੜਾ-ਜੂੜਾ । ਮੇਰੀ ਜਾਨ, ਊੜਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਹਾਨ।
ਜੂੜਾ ਹੈ ਮੇਰੀ ਪਹਿਚਾਣ, ਮੇਰੀ ਆਨ ਮਾਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ।
ਊੜਾ ਐੜਾ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਣ ਕੇ ਖੜਦੇ ਹਾਂ।
ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੌਰ, ਊੜਾ ਜੂੜਾ ਸਾਡੀ ਟੌਰ ।

3 (ਗੁੰਬਦ) ਸਿਰ ਤੇ ਜੂੜਾ ਗੁੰਬਦ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਗੁੰਬਦ ਢਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ,
ਅਸੀਂ ਜੂੜਾ ਕਟਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ।
ਕੇਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨੇ, ਹਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੌਰ ਦੀ ਟੌਰ ਨੇ ।

4 (ਖੇਡ) ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਆਇਆ, ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਭਜਾਇਆ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ, ਕਛਹਿਰਾ ਕੜਾ ਕੰਘਾ ਕਿਰਪਾਨ ਪਵਾਇਆ।
ਕੇਸਕੀ ਸਜਾਵਾਂਗੇ, ਸੋਹਣਾ ਰੂਪ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ।
ਇੱਕ ਦੋ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਪੰਜ ਛੇ ਸੱਤ ਅੱਠ ਨੌਂ ਦਸ।
ਦਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗ੍ਰੰਥ, ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਬਾਣੀ, ਪੀ ਲੈ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ।
ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਵਾਜਾ ਜੋੜੀ ਵਜਾਵਾਂਗੇ ।
ਵਾਜਾ ਜੋੜੀ ਵੱਜੀ, ਦੁਸ਼ਟ ਚੌਕੜੀ ਭੱਜੀ ।
ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ, ਸਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ।

ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾਤ ਸੰਭਾਲ ਪਿਆਰੇ/13

ੳ

(ਊੜਾ)

ਊੜੈਉਪਮਾਤਾਕੀਕੀਜੈਜਾਕਾਅੰਤੁਨਪਾਇਆ॥

ਸੇਵਾਕਰਹਿਸੇਈਫਲੁਪਾਵਹਿਜਿਨ੍ੀਸਚੁਕਮਾਇਆ॥੩॥

ਉ:- ਉਪਮਾ , ਉਸਤਤਿ , ਉਪਦੇਸੁ।

ਊ:-ਊਂਧੈ।

ਓ:-ਓਰੈ , ਓਅੰਕਾਰ।

ਅ

(ਐੜਾ)

ਆਇੜੈਆਪਿਕਰੇਜਿਨਿਛੋਡੀਜੋਕਿਛੁਕਰਣਾਸੁਕਰਿਰਹਿਆ॥
ਕਰੇਕਰਾਏਸਭਕਿਛੁਜਾਣੈਨਾਨਕਸਾਇਰਇਵਕਹਿਆ ॥੩੫॥੧॥

ਅ:–ਅਜੂਨੀ, ਅਸੰਖ , ਅਖਰੀ।

ਆ:–ਆਕਾਰ , ਆਦਿ , ਆਖਹਿ।

ਐ:–ਐਸਾ , ਐਥੈ।

ਔ:–ਔਰ , ਔਖਦੀ

ਅੰ:–ਅੰਦਰਿ , ਅੰਧੇ

ਆਂ:–ਆਂਗਨਿ , ਆਂਧੇ ।

ੲ

(ਈਵੜੀ)

ਈਵੜੀਆਦਿਪੁਰਖੁਹੈਦਾਤਾਆਪੇਸਚਾਸੋਈ॥
ਏਨਾਅਖਰਾਮਹਿਜੋਗੁਰਮੁਖਿਬੂਝੈਤਿਸੁਸਿਰਿਲੇਖੁਨਹੋਈ॥੨॥

ਇ :- ਇਕੁ , ਇਕਨਾ , ਇੰਦ , ਇਦਾਸਣਿ।

ਈ :- ਈਸਰ , ਈਰਖਾ।

ਏ:-ਏਕੋ , ਏਹੋ , ਏਹਿ।

ਸ

(ਸਸਾ)

ਸਸੈਸੋਇਸ੍ਰਿਸਟਿਜਿਨਿਸਾਜੀਸਭਨਾਸਾਹਿਬੁਏਕੁਭਇਆ॥
ਸੇਵਤਰਹੇਚਿਤੁਜਿਨ੍ਕਾਲਾਗਾਆਇਆਤਿਨ੍ਕਾਸਫਲੁਭਇਆ ॥੧॥

ਸ:–ਸਹਸ , ਸਭਨਾ , ਸਚਾ।

ਸਾ:–ਸਾਚਾ , ਸਾਜਿ , ਸਾਸਤ।

ਸਿ:–ਸਿਆਣਪਾ , ਸਿਧ , ਸਿਉ।

ਸੀ:–ਸੀਗਾਰੁ , ਸੀਝਸਿ , ਸੀਤਲੁ।

ਸੁ:–ਸੁਣਿਐ , ਸੁਰਿ , ਸੁਹਾਣੁ।

ਸੂ:–ਸੂਰਾ , ਸੂਖ , ਸੂਤੇ।

ਸੇ:–ਸੇਵਿਆ , ਸੇਖ , ਸੇਵ ।

ਸੈ:–ਸੈਲ , ਸੈਸਾਰੀਆ।

ਸੋ:–ਸੋਚੈ , ਸੋਇ , ਸੋਹਾਗਣੀ ।

ਸੌ:–ਸੌਦਾ।

ਸੰ:–ਸੰਜੋਗੁ , ਸੰਤ , ਸੰਤੋਖਿਆ।

ਸਾਂ:–ਸਾਂਈ , ਸਾਂਤਿ ।

ਹ

(ਹਾਹਾ)

ਹਾਹੈਹੋਰੁਨਕੋਈਦਾਤਾਜੀਅਉਪਾਇਜਿਨਿਰਿਜਕੁਦੀਆ॥
ਹਰਿਨਾਮੁਧਿਆਵਹੁਹਰਿਨਾਮਿਸਮਾਵਹੁਅਨਦਿਨੁਲਾਹਾ
ਹਰਿਨਾਮੁਲੀਆ॥੩੪॥

ਹ:–ਹਮ , ਹਰਿ , ਹਉ ।
ਹਾ :–ਹਾਸਲੁ , ਹਾਟ ।
ਹਿ :–ਹਿਰਦੈ , ਹਿਕਮਤਿ ।
ਹੀ :–ਹੀਲਾ , ਹੀਲੜਾ , ਹੀਲਤੇ ।
ਹੁ :–ਹੁਕਮੀ , ਹੁਕਮੁ , ਹੁਕਮੈ , ਹੁਕਮਿ ।
ਹੂ :–ਹੂੰ , ਹੂਆ , ਹੂਰੰ ।
ਹੇ :–ਹੇਰਉ , ਹੇਕੜੋ ।
ਹੈ :–ਹੈਰਾਨਾ , ਹੈਜੀ ।
ਹੋ :–ਹੋਵਨਿ , ਹੋਸੀ ,ਹੋਵੈ , ਹੋਇ ।
ਹੌ :–ਹੌਗੀ , ਹੌਡੀ ।
ਹੰ :–ਹੰਸ , ਹੰਢੈ , ਹੰਘਈ ।
ਹਾਂ:–ਹਾਂਢੈ , ਹਾਂਢੀਐ ।

ਕ

(ਕਕਾ)

ਕਕੈਕੇਸਪੁੰਡਰਜਬਹੂਏਵਿਣੁਸਾਬੂਣੈਉਜਲਿਆ॥
ਜਮਰਾਜੇਕੇਹੇਰੂਆਏਮਾਇਆਕੈਸੰਗਲਿਬੰਧਿਲਇਆ॥੫॥

ਕ:–ਕਲਮ , ਕਥਨਾ , ਕਥੀ , ਕਰਤੇ।
ਕਾ:– ਕਾਗਦਿ , ਕਾਲੁ ,ਕਾਹੇ।
ਕਿ :–ਕਿਵ , ਕਿਉ , ਕਿਛੁ , ਕਿਰਮ।
ਕੀ:–ਕੀਰਤਨੁ , ਕੀਰਤਿ , ਕੀਰੇ।
ਕੁ:–ਕੁਦਰਤਿ , ਕੁਰਾਨ , ਕੁਰਬਾਣੁ।
ਕੂ:–ਕੂਕਰ , ਕੂੜਿਆਰ।
ਕੇ:–ਕੇਤਾ , ਕੇਤੀ , ਕੇਤਿਆ।
ਕੈ:–ਕੈਸੀ , ਕੈਸੇ।
ਕੋ:–ਕੋਇ , ਕੋਟੀ , ਕੋਟਿ।
ਕੌ:–ਕੌਣੁ , ਕੌਡੀ , ਕੌਤੁਕ।
ਕੰ:–ਕੰਚਨ , ਕੰਮਿ , ਕੰਠ ।
ਕਾਂ:–ਕਾਂਇਆ , ਕਾਂਖੀ , ਕਾਂਮ।

ਖ

(ਖਖਾ)

ਖਖੈਖੁੰਦਕਾਰੁਸਾਹਆਲਮੁਕਰਿਖਰੀਦਿਜਿਨਿਖਰਚੁਦੀਆ॥
ਬੰਧਨਿਜਾਕੈਸਭੁਜਗੁਬਾਧਿਆਅਵਰੀਕਾਨਹੀਹੁਕਮੁਪਇਆ॥੬॥

ਖ:-ਖਸਮੁ , ਖੜਿ , ਖਰਾ।

ਖਾ:-ਖਾਹੀ , ਖਾਹਿ , ਖਾਟਿ।

ਖਿ:-ਖਿੰਥਾ , ਖਿਸੈ।

ਖੀ:-ਖੀਰੁ , ਖੀਰੰ , ਖੀਝੇ।

ਖੁ:-ਖੁਸੀ , ਖੁਆਰ , ਖੁਸੀਆ।

ਖੂ:-ਖੂਹ , ਖੂਹੜੀ , ਖੂਹਟਾ।

ਖੇ:-ਖੇਹ , ਖੇਲੈ , ਖੇਤੀ।

ਖੈ:-ਖੈਰ , ਖੈਅਸ ।

ਖੋ:-ਖੋਟੈ , ਖੋਟੁ , ਖੋਈਐ।

ਖੌ:-ਖੌ ।

ਖੰ:-ਖੰਡਾ , ਖੰਡ , ਖੰਨੀਐ।

ਖਾਂ:-ਖਾਂਦੀਆਂ , ਖਾਂਤਿ ।

ਗ

(ਗਗਾ)

ਗਗੈਗੋਇਗਾਇਜਿਨਿਛੋਡੀਗਲੀਗੋਬਿਦੁਗਰਬਿਭਇਆ॥
ਘੜਿਭਾਂਡੇਜਿਨਿਆਵੀਸਾਜੀਚਾੜਣਵਾਹੈਤਈਕੀਆ॥੭॥

ਗ:–ਗਗਨ , ਗੰਠੜੀ , ਗਵਾਇਆ ।
ਗਾ:–ਗਾਵੈ , ਗਾਵੀਐ , ਗਾਵਾਰੁ।
ਗਿ:–ਗਿਆਨੁ , ਗਿਰਹਾ , ਗਿਆਨੀ।
ਗੀ:–ਗੀਤ , ਗੀਧ।
ਗੁ:–ਗੁਰਮੁਖਿ , ਗੁਰੁ , ਗੁਣ।
ਗੂ:–ਗੂੰਗੇ , ਗੂੜ , ਗੂਣਾ।
ਗੇ:–ਗੇੜਾ ।
ਗੈ:–ਗੈਹਰ , ਗੈਲ।
ਗੋ:–ਗੋਰਖੁ , ਗੋਪਾਲ , ਗੋਵਿੰਦ।
ਗੌ:–ਗੌਡ , ਗੌਰ।
ਗੰ:–ਗੰਢਣੁ , ਗੰਢੀਐ , ਗੰਭੀਰਾ।
ਗਾਂ:–ਗਾਂਵਦੇ , ਗਾਂਠਿ , ਗਾਂਇ।

ਘ

(ਘਘਾ)

ਘਘੈਘਾਲਸੇਵਕੁਜੇਘਾਲੈਸਬਦਿਗੁਰੂਕੈਲਾਗਿਰਹੈ॥
ਬੁਰਾਭਲਾਜੇਸਮਕਰਿਜਾਣੈਇਨਬਿਧਿਸਾਹਿਬੁਰਮਤੁਰਹੈ॥੮॥

ਘ:-ਘੜੀਐ , ਘਰਿ , ਘਟਿ।
ਘਾ:-ਘਾੜਤਿ , ਘਾਲਿ , ਘਾਉ।
ਘਿ:-ਘਿਰਿਤੁ , ਘਿਇ।
ਘੀ:-ਘੀਆ , ਘੀਉ।
ਘੁ:-ਘੁਮਾਇਆ , ਘੁਮਾਈਆ।
ਘੂ:-ਘੂਘਟੁ , ਘੂਲੀਐ , ਘੂਲਹਿ।
ਘੇ:-ਘੇਰੇ , ਘੇਰਿ।
ਘੈ:-ਘਘੈ ,
ਘੋ:-ਘੋਰ , ਘੋਲੀ , ਘੋਲਿ।
ਘੌ:-ਅਘੌ
ਘੰ:-ਘੰਟਾ , ਘੰੜੈ , ਘੰਡਾ।
ਘਾਂ:-ਘਾਂਮ।

ਙ

(ਙੰਙਾ)

ਅਯੋਅੰਙੈਸਭੁਜਗੁਆਇਆਕਾਖੈਘੰਙੈਕਾਲੁਭਇਆ॥
ਰੀਰੀਲਲੀਪਾਪਕਮਾਣੇਪੜਿਅਵਗਣਗੁਣਵੀਸਰਿਆ॥੧॥

ਙ:-ਙੰਙਾ।

ਙਾ:-ਙਾ।

ਙਿ:-ਙਿਆਨ , ਙਿਆਨੀ।

ਙੀ:-ਙੀ।

ਙੁ:-ਙੁ ।

ਙੂ:-ਙੂ ।

ਙੇ:-ਙੇ।

ਙੈ:-ਙੈ।

ਙੋ:-ਙੋ ।

ਙੌ:-ਙੌ।

ਙੰ:-ਙੰ।

ਙਾਂ:-ਙਾਂ ।

ਚ

(ਚਚਾ)

ਚਚੈਚਾਰਿਵੇਦਜਿਨਿਸਾਜੇਚਾਰੇਖਾਣੀਚਾਰਿਜੁਗਾ॥
ਜੁਗੁਜੁਗੁਜੋਗੀਖਾਣੀਭੋਗੀਪੜਿਆਪੰਡਿਤੁਆਪਿਥੀਆ॥੯॥

ਚ:–ਚਰਣ , ਚਹੁ , ਚਉਥੈ ।

ਚਾ:–ਚਾਰੇ , ਚਾਲੈ।

ਚਿ:–ਚਿਤਿ , ਚਿਤਵਹਿ , ਚਿੰਤਾ।

ਚੀ:–ਚੀਰਾ , ਚੀਨੈ , ਚੀਤੁ

ਚੁ:–ਚੁਗਾਵੈ , ਚੁਭੈ , ਚੁਕਾਇ।

ਚੂ:–ਚੂਕੈ , ਚੂਕਹਿ , ਚੂਕਈ।

ਚੇ:– ਚੇਤਸਿ , ਚੇਤਿ , ਚੇਤਹੁ।

ਚੈ:–ਚੈਨਾ , ਚੈਨ , ਚੈਨੰ।

ਚੋ:–ਚੋਟਾ , ਚੋਰੁ , ਚੋਲੜਾ।

ਚੌ:–ਚੌਪਈ , ਚੌਰ।

ਚੰ:–ਚੰਗਾ , ਚੰਦਨਿ , ਚੰਗਿਆਈਆ।

ਚਾਂ:–ਚਾਂਡੂਰੁ , ਚਾਂਗੇਦਿਆ।

ਛ

(ਛਛਾ)

ਛਛੈਛਾਇਆਵਰਤੀਸਭਅੰਤਰਿਤੇਰਾਕੀਆਭਰਮੁਹੋਆ॥
ਭਰਮੁਉਪਾਇਭੁਲਾਈਅਨੁਆਪੇਤੇਰਾਕਰਮੁਹੋਆਤਿਨਗੁਰੂਮਿਲਿਆ॥੧੦॥

ਛ:-ਛਤੀਹ , ਛਿਅ , ਛਤ੍ਰਧਾਰ।
ਛਾ:-ਛਾਡਿ ।
ਛਿ:-ਛਿੰਝ , ਛਿਵੈ ।
ਛੀ:-ਛੀਜਤ।
ਛੁ:-ਛੁਰੀ।
ਛੂ:-ਛੂਟਤ , ਛੂਟਸਿ
ਛੇ:-ਛੇਦੀ , ਛੇਦਿ।
ਛੈ:-ਛੈਲ।
ਛੋ:-ਛੋਡਿ , ਛੋਹਰੇ।
ਛੌ:-ਛੌਣੀ।
ਛੰ:-ਛੰਦ , ਛੰਤ , ਛੰਨੀ ।
ਛਾਂ:-ਛਾਂਵ , ਛਾਂਹਿ।

ਜ

(ਜਜਾ)

ਜਜੈਜਾਨੁਮੰਗਤਜਨੁਜਾਚੈਲਖਚਉਰਾਸੀਹਭੀਖਭਵਿਆ॥
ਏਕੋਲੇਵੈਏਕੋਦੇਵੈਅਵਰੁਨਦੂਜਾਮੈਸੁਣਿਆ॥੧੧॥

ਜ:-ਜਪੁ , ਜਤੁ , ਜਨੁ।
ਜਾ:-ਜਾਣੈ , ਜਾਣੀਐ , ਜਾਇ।
ਜਿ:-ਜਿਨਿ , ਜਿਵ , ਜਿਨੀ।
ਜੀ:-ਜੀਅ , ਜੀਭੌ , ਜੀਵਣਿ
ਜੁ:-ਜੁਗ , ਜੁਗੰਤਰਿ , ਜੁਗਤਿ।
ਜੂ:-ਜੂਠੈ , ਜੂਐ , ਜੂਨਿ।
ਜੇ:-ਜੇਤੀ , ਜੇਵਡੁ , ਜੇਹੀ।
ਜੈ:-ਜੈਸੀ , ਜੈਕਾਰੁ।
ਜੋ:-ਜੋਰੁ , ਜੋਗੀ , ਜੋਧ ।
ਜੌ:-ਜੌਬਨ , ਜੌਨ।
ਜੰ:-ਜੰਤ , ਜੰਮੈ , ਜੰਦਾਰੁ ।
ਜਾਂ:-ਜਾਂਦੇ , ਜਾਂਉ , ਜਾਂਹਿਗਾ।

ਝ

(ਝਝਾ)

ਝਝੈਝੂਰਿਮਰਹੁਕਿਆਪ੍ਰਾਣੀਜੋਕਿਛੁਦੇਣਾਸੁਦੇਰਹਿਆ॥
ਦੇਦੇਵੇਖੈਹੁਕਮੁਚਲਾਏਜਿਉਜੀਆਕਾਰਿਜਕੁਪਇਆ॥੧੨॥

ਝ:–ਝਰਹਿ , ਝਗੜਾ ,ਝਖੜੁ।
ਝਾ:–ਝਾਲਾਘ , ਝਾਖ , ਝਾੜਿ ,
ਝਿ:–ਝਿੰਮਿ , ਝਿੰਙ।
ਝੀ:–ਝੀਲਹਿ , ਝੀਕਣੁ।
ਝੁ:–ਝੁੰਪੜੀ , ਝੁਲਾਰਿਆ , ਝੁਣਕਾਰੋ।
ਝੂ:–ਝੂਠੈ , ਝੂਠੁ , ਝੂਰਿ।
ਝੇ:– ਝੇਲਯੰ , ਝੇਲਿ।
ਝੈ:–ਸਿਝੈ।
ਝੋ:–ਝੋਲਾ , ਝੋਲ ।
ਝੌ:–ਝੌਪਰੀ।
ਝੰ:–ਝੰਖਾਰਾ , ਝੰਝਰ ।
ਝਾਂ:–ਝਾਂਝੂ।

ਵ

(ਵੰਵਾ)

ਵੰਵੈਨਦਰਿਕਰੇਜਾਦੇਖਾਦੂਜਾਕੋਈਨਾਹੀ॥
ਏਕੋਰਵਿਰਹਿਆਸਭਥਾਈਏਕੁਵਸਿਆਮਨਮਾਹੀ॥੧੩॥

ਵ:-ਵਤਨ ।
ਵਾ:-ਵਾਣਹੁ , ਵਾਹੂ।
ਵਿ:-ਵਿਆਨੋ।
ਵੀ:-ਵੀ।
ਵੁ:-ਵੁ।
ਵੂ:-ਵੂ।
ਵੇ:-ਵੇ।
ਵੈ:-ਵੈ।
ਵੋ:-ਵੋ।
ਵੌ:-ਵੌ।
ਵੰ:-ਵੰਵੈ।
ਵਾਂ:-ਵਾਂ

ਟ

(ਟੈਂਕਾ)

ਟਟੈਟੰਚੁਕਰਹੁਕਿਆਪ੍ਰਾਣੀਘੜੀਕਿਮੁਹਤਿਕਿਉਠਿਚਲਣਾ॥
ਜੂਐਜਨਮੁਨਹਾਰਹੁਅਪਣਾਭਾਜਿਪੜਹੁਤੁਮਹਰਿਸਰਣਾ॥੧੪॥

ਟ:–ਟਹਲ , ਟਲਹਿ , ਟਕਾ।
ਟਾ:–ਟਾਰੀ , ਟਾਗ।
ਟਿ:–ਟਿਕਨੁ।
ਟੀ:–ਟੀਕ।
ਟੁ:–ਟੁਟੇ , ਟੁੱਟਰ।
ਟੂ:–ਟੂਕ , ਟੂਟੀ।
ਟੇ:–ਟੇਰਿ , ਟੇਢੀ ।
ਟੈ:–ਟੈ।
ਟੋ:–ਟੋਪ , ਟੋਡੀ।
ਟੌ:–ਟੌਨਾ।
ਟੰ:–ਟੰਕੁ , ਟੰਮਕ।
ਟਾਂ:–ਟਾਂਡੋ , ਟਾਂਡਾ।

ਠ

(ਠਠਾ)

ਠਠੈਠਾਢਿਵਰਤੀਤਿਨਅੰਤਰਿਹਰਿਚਰਣੀਜਿਨ੍ਕਾਚਿਤੁਲਾਗਾ ॥
ਚਿਤੁਲਾਗਾਸੇਈਜਨਨਿਸਤਰੇਤਉਪਰਸਾਦੀਸੁਖੁਪਾਇਆ ॥ ੧੫ ॥

ਠ:–ਠਗਿ ,ਠਹਿਕ , ਠਗਣਹਾਰ।

ਠਾ:–ਠਾਕੁਰ , ਠਾਗੇ ।

ਠਿ:–ਠਿ।

ਠੀ:–ਠੀ।

ਠੁ:–ਠੁ।

ਠੂ:–ਠੂ।

ਠੇ:–ਠੇ।

ਠੈ:–ਠੈ।

ਠੋ:–ਠੋ।

ਠੌ:–ਠੌ।

ਠੰ:–ਠੰਢੀ।

ਠਾਂ:–ਠਾਂਢਿ।

ਡ

(ਡਡਾ)

ਡਡੈਡੰਫੁਕਰਹੁਕਿਆਪ੍ਰਾਣੀਜੋਕਿਛੁਹੋਆਸੁਸਭੁਚਲਣਾ॥
ਤਿਸੈਸਰੇਵਹੁਤਾਸੁਖੁਪਾਵਹੁਸਰਬਨਿਰੰਤਰਿਰਵਿਰਹਿਆ॥੧੯॥

ਡ:–ਡਰਿ , ਡਗਮਗ , ਡਰੀਐ , ਡਰਪਤ।
ਡਾ:–ਡਾਲੀ , ਡਾਨੁ।
ਡਿ:–ਡਿਠੈ , ਡਿਠੈ।
ਡੀ:–ਡੀਗਨ ।
ਡੁ:–ਡੁਮਣੀ।
ਡੂ:–ਡੂਗਰਿ , ਡੋਬੈ।
ਡੇ:–ਡੇਖਣ।
ਡੈ:–ਡੈ।
ਡੋ:–ਡੋਲੈ , ਡੋਰੀ , ਡੋਲਤ,
ਡੌ:–ਡੌਰ , ਡੌਰੂ।
ਡੰ:–ਡੰਡਉਤ , ਡੰਡ।
ਡਾਂ:–ਡਾਂਗੀਆ , ਡਾਂਡੇ।

ਢ

(ਢਢਾ)

ਢਢੈਢਾਹਿਉਸਾਰੈਆਪੇਜਿਉਤਿਸੁਭਾਵੈਤਿਵੈਕਰੇ ॥
ਕਰਿਕਰਿਵੇਖੈਹੁਕਮੁਚਲਾਏਤਿਸੁਨਿਸਤਾਰੇਜਾਕਉਨਦਰਿਕਰੇ ॥੧੭ ॥

ਢ:-ਢਹਤ , ਢਹਦੀ।

ਢਾ:-ਢਾਢੀ , ਢਾਹਿ , ਢਾਕਨਹਾਰੇ ।

ਢਿ:-ਢਿਲ , ਢਿਗੰ ।

ਢੀ:-ਢੀਲ , ਢੀਠ , ਢੀਲਾ।

ਢੁ:-ਢੁਲਕ , ਢੁਲਿ , ਢੁਵੰਤਾ।

ਢੂ:-ਢੂਢਹਿ , ਢੂਢਤ , ਢੂਢਿ ।

ਢੇ:-ਢੇਰੀ , ਢੇਮ।

ਢੈ:-ਢੈ।

ਢੋ:-ਢੋਲਕ।

ਢੌ:-ਢੌਲਨ।

ਢੰ:-ਢੰਢੋਲਤ।

ਢਾਂ:-ਢਾਂ ।

ਣ

(ਣਾਣਾ)

ਣਾਣੈਰਵਤੁਰਹੈਘਟਅੰਤਰਿਹਰਿਗੁਣਗਾਵੈਸੋਈ॥
ਆਪੇਆਪਿਮਿਲਾਏਕਰਤਾਪੁਨਰਪਿਜਨਮੁਨਹੋਈ॥੧੮॥

ਣ:–ਣਹ।

ਣਾ:–ਣਾਣੈ , ਣਾਮ।

ਣਿ:–ਣਿ।

ਣੀ:–ਣੀ।

ਣੁ:–ਣੁ।

ਣੂ:–ਣੂ।

ਣੇ:–ਣੇ।

ਣੈ:–ਣੈ।

ਣੋ:–ਣੋ।

ਣੌ:–ਣੌ।

ਣੰ:–ਣੰ।

ਣਾਂ:–ਣਾਂ।

ਤ

(ਤਤਾ)

ਤਤੈਤਾਰੂਭਵਜਲੁਹੋਆਤਾਕਾਅੰਤੁਨਪਾਇਆ॥
ਨਾਤਰਨਾਤੁਲਹਾਹਮਬੂਡਸਿਤਾਰਿਲੇਹਿਤਾਰਣਰਾਇਆ॥੧੯॥

ਤ:–ਤਨੁ , ਤਰੇ , ਤਜਿ।
ਤਾ:–ਤਾਰ , ਤਾਕੀ , ਤਾਕਹੁ।
ਤਿ:–ਤਿਨਿ , ਤਿਥੈ , ਤਿਲੁ।
ਤੀ:–ਤੀਰਥਿ , ਤੀਨੇ , ਤੀਸਾ।
ਤੁ:–ਤੁਟੈ , ਤੁਧੁ , ਤੁਹਨੋ।
ਤੂ:–ਤੂਟੀ , ਤੂਠੈ , ਤੂੰਹੈ।
ਤੇ:– ਤੇਤੀਸ , ਤੇਹਾ , ਤੇਰੇ।
ਤੈ:– ਤੈਸੀ , ਤੈਸੜਾ , ਤੈਸੈ।
ਤੋ:–ਤੋਟਿ , ਤੋਇ , ਤੋਹਿ।
ਤੌ:–ਤੌਨਿ , ਤੌਹੀਦ।
ਤੰ:–ਤੰਬੋਲ , ਤੰਬੂ , ਤੰਨ।
ਤਾਂ:–ਤਾਂਤੀ , ਤਾਂਈ।

ਥ

(ਥਥਾ)

ਥਥੈਥਾਨਿਥਾਨੰਤਰਿਸੋਈਜਾਕਾਕੀਆਸਭੁਹੋਆ॥
ਕਿਆਭਰਮੁਕਿਆਮਾਇਆਕਹੀਐਜੋਤਿਸੁਭਾਵੈਸੋਈਭਲਾ॥੨੦

ਥ:–ਥਨੰਤਰਿ , ਥਲ।
ਥਾ:–ਥਾਉ , ਥਾਨੁ , ਥਾਕਾ।
ਥਿ:–ਥਿਤਿ , ਥਿਰੁ।
ਥੀ:–ਥੀਸੀ , ਥੀਐ।
ਥੁ:–ਥੁਕ , ਥੁਕਾ।
ਥੂ:–ਥੂਨਿ , ਥੂਨੀ ।
ਥੇ:–ਥੇਹੁ , ਥੇਹਹੁ।
ਥੈ:–ਥੈਲੀ ।
ਥੋ:–ਥੋੜੜੇ , ਥੋਕ।
ਥੌ:–ਥੌ।
ਥੰ:–ਥੰਮੁ , ਥੰਮਨੁ , ਥੰਭੈ।
ਥਾਂ:–ਥਾਂਈ , ਥਾਂਘੀ ।

ਦ

(ਦਦਾ)

ਦਦੈਦੋਸੁਨਦੇਊਕਿਸੈਦੋਸੁਕਰੰਮਾਆਪਣਿਆ॥
ਜੋਮੈਕੀਆਸੋਮੈਪਾਇਆਦੋਸੁਨਦੀਜੈਅਵਰਜਨਾ॥੨੧॥

ਦ:–ਦਰਿ , ਦਸ , ਦਮੜਾ।
ਦਾ:–ਦਾਤਿ , ਦਾਤਾਰੁ , ਦਾਤਾ।
ਦਿ:–ਦਿਸੈ , ਦਿਵਸੁ , ਦਿਨ।
ਦੀ:–ਦੀਪ , ਦੀਬਾਣੁ , ਦੀਪਕ।
ਦੁ:–ਦੁਖ , ਦੁਆਰੁ , ਦੁਇ।
ਦੂ:–ਦੂਰਿ , ਦੂਖ , ਦੂਜਾ।
ਦੇ:–ਦੇਹ , ਦੇਣਿ , ਦੇਵੀ।
ਦੈ:–ਦੈਤ , ਦੈਆਲ।
ਦੋ:–ਦੋਸੀ , ਦੋਜਕੁ , ਦੋਹੀ।
ਦੌ:–ਦੌਰਿ , ਦੌਰਤ।
ਦੰ:–ਦੰਦ , ਦੰਮੁ , ਦੰਤ।
ਦਾਂ:–ਦਾਂਤ।

ਧ

(ਧਧਾ)

ਧਧੈਧਾਰਿਕਲਾਜਿਨਿਛੋਡੀਹਰਿਚੀਜੀਜਿਨਿਰੰਗਕੀਆ॥
ਤਿਸਦਾਦੀਆਸਭਨੀਲੀਆਕਰਮੀਕਰਮੀਹੁਕਮੁਪਇਆ॥੨੨॥

ਧ:–ਧਰਮੁ , ਧਰਤੀ , ਧਵਲੈ।

ਧਾ:–ਧਾਤੁ , ਧਾਰੇ , ਧਾਣਕ।

ਧਿ:–ਧਿਆਨੁ , ਧਿਆਇਆ

ਧੀ:–ਧੀਰਜੁ , ਧੀਰ , ਧੀਠਾ।

ਧੁ:–ਧੁਰਿ , ਧੁਨਿ , ਧੁਕਣੁ।

ਧੂ:–ਧੂਪੁ , ਧੂਰੇ ਧੂੜੀ।

ਧੇ:–ਧੇਣੁ , ਧੇਨੁ।

ਧੈ:–ਧੈ।

ਧੋ:–ਧੋਇ , ਧੋਪੈ , ਧੋਖਾ।

ਧੌ:–ਧੌਲੁ।

ਧਂ:–ਧੰਧਾ

ਧਾਂ:–ਧਾਂ

ਨ

(ਨੰਨਾ)

ਨੰਨੈਨਾਹਭੋਗਨਿਤਭੋਗੈਨਾਡੀਠਾਨਾਸੰਮ੍ਹਲਿਆ॥
ਗਲੀਹਉਸੋਹਾਗਣਿਭੈਣੇਕੰਤੁਨਕਬਹੂੰਮੈਮਿਲਿਆ॥੨੩॥

ਨ:–ਨਦਰੀ , ਨਹ , ਨਨ।

ਨਾ:–ਨਾਹੀ , ਨਾਇ ਨਾਉ।

ਨਿ:–ਨਿਰਭਉ , ਨਿਰਵੈਰੁ , ਨਿਰੰਜਨੁ।

ਨੀ:–ਨੀਚੁ , ਨੀਸਾਣੁ , ਨੀਚ।

ਨੁ:–ਨੁ।

ਨੂ:–ਨੂਰ , ਨੂਰੰ।

ਨੇ:–ਨੇੜੈ , ਨੇਜਾ , ਨੇਹੁ।

ਨੈ:–ਨੈਨ , ਨੈਨਹੁ।

ਨੋ:–ਨੋਕੀ ।

ਨੌ:–ਨੌ।

ਨੰ:–ਨੰ।

ਨਾਂ:–ਨਾਂਉ , ਨਾਂਗੋ।

ਪ

(ਪਪੈ)

ਪਪੈਪਾਤਿਸਾਹੁਪਰਮੇਸਰੁਵੇਖਣਕਉਪਰਪੰਚੁਕੀਆ॥
ਦੇਖੈਬੂਝੈਸਭੁਕਿਛੁਜਾਣੈਅੰਤਰਿਬਾਹਰਿਰਵਿਰਹਿਆ॥੨੪॥

ਪ:–ਪਗਿ , ਪਵਣ , ਪਰਧਾਨੁ।
ਪਾ:–ਪਾਣੀ , ਪਾਤਾਲਾ , ਪਾਰਬਤੀ।
ਪਿ:–ਪਿਛੈ , ਪਿਤਾ , ਪਿਆਰੁ।
ਪੀ:–ਪੀਆਵੈ , ਪੀਸਣਿ , ਪੀਆ
ਪੁ:–ਪੁਰੀਆ , ਪੁਛੈ , ਪੁਰਖਾ।
ਪੂ:–ਪੂਰਬਿ , ਪੂਤੁ , ਪੂਜ , ਪੂਰੈ।
ਪੇ:–ਪੇਈਆ , ਪੇਈਅੜੈ ।
ਪੈ:–ਪੈਰੁ , ਪੈਨਣੁ , ਪੈਧਾ।
ਪੋ:–ਪੋਹਿ , ਪੋਥੀਆ , ਪੋਤੈ।
ਪੌ:–ਪੌਨ , ਪੌਰਾਨ।
ਪੰ:–ਪੰਚਾ , ਪੰਖੀ , ਪੰਕਜੁ।
ਪਾਂ:–ਪਾਂਇ , ਪਾਂਚਉ , ਪਾਂਡੇ।

ਫ

(ਫਫੈ)

ਫਫੈਫਾਹੀਸਭੁਜਗੁਫਾਸਾਜਮਕੈਸੰਗਲਿਬੰਧਿਲਇਆ॥
ਗੁਰਪਰਸਾਦੀਸੇਨਰਉਬਰੇਜਿਹਰਿਸਰਣਾਗਤਿਭਜਿਪਇਆ॥੨੫॥

ਫ:–ਫਕੜ ,ਫਲਗੁਣਿ , ਫਲ।

ਫਾ:–ਫਾਹੀ , ਫਾਸੀ ।

ਫਿ:–ਫਿਰਿ , ਫਿਕਾ , ਫਿਰੈ।

ਫੀ:–ਫੀਕਾ , ਫੀਕੇ ।

ਫੁ:–ਫੁਰਮਾਏ , ਫੁਲੁ , ਫੁਲੜਾ।

ਫੂ:–ਫੂਲੰਤ , ਫੂਲਿਆ , ਫੂਟੈ।

ਫੇ:–ਫੇਰਿ , ਫੇਰੀਐ , ਫੇੜ।

ਫੈ:–ਫੈਲੁ।

ਫੋ:–ਫੋਲਿ , ਫੋਰੀ , ਫੋਕਟ।

ਫੌ:–ਫੌਜ , ਫੌਜਦਾਰ।

ਫੰ:–ਫੰਧਾ , ਫੰਕ।

ਫਾਂ:–ਫਾਂਸਿ , ਫਾਂਧੀ।

ਬ

(ਬਬਾ)

ਬਬੈਬਾਜੀਖੇਲਣਲਾਗਾਚਉਪੜਿਕੀਤੇਚਾਰਿਜੁਗਾ॥
ਜੀਅਜੰਤਸਭਸਾਰੀਕੀਤੇਪਾਸਾਢਾਲਣਿਆਪਿਲਗਾ॥੨੬॥

ਬ:–ਬਹੁਤਾ , ਬਹੁ , ਬਰਕਤਿ।
ਬਾ:–ਬਾਬਾ , ਬਾਬਾਣੀਆ।
ਬਿ:–ਬਿਲਲਾਹਿ , ਬਿਨਉ , ਬਿਅੰਤ।
ਬੀ:–ਬੀਜਿ , ਬੀਚਾਰੇ , ਬੀਸ।
ਬੁ:–ਬੁਝੈ , ਬੁਧ , ਬੁਝਈ।
ਬੂ:–ਬੂਝਿਆ , ਬੂਡੀਐ ।
ਬੇ:–ਬੇਅੰਤ , ਬੇਨੰਤੀ , ਬੇੜੀ।
ਬੈ:–ਬੈਸੰਤਰ , ਬੈਠੇ , ਬੈਰਾਗੀ।
ਬੋ:–ਬੋਲਣੁ , ਬੋਲੀਐ , ਬੋਹਿਥੋ।
ਬੌ:–ਬੌਰਾ , ਬੌਰੇ।
ਬੰ:–ਬੰਨਾ , ਬੰਧੀ , ਬੰਧਨ।
ਬਾਂ:–ਬਾਂਛਤ , ਬਾਂਧੀ ।

ਭ

(ਭਭਾ)

ਭਭੈਭਾਲਹਿਸੇਫਲੁਪਾਵਹਿਗੁਰਪਰਸਾਦੀਜਿਨ੍ਕਉਭਉਪਇਆ॥
ਮਨਮੁਖਫਿਰਹਿਨਚੇਤਹਿਮੂੜੇਲਖਚਉਰਾਸੀਹਫੇਰੁਪਇਆ॥੨੭॥

ਭ:–ਭਰੀਐ , ਭਉ , ਭਈ।

ਭਾ:–ਭਾਰ , ਭਾਵੈ , ਭਾਣੈ।

ਭਿ:–ਭਿਖ , ਭਿਖਾਰੀਆ।

ਭੀ:–ਭੀਜੈ , ਭੀਤਰਿ ।

ਭੁ:–ਭੁਖਿਆ , ਭੁਗਤਿ , ਭੁਲਈ।

ਭੂ:–ਭੂਮੀ , ਭੂਖੈ , ਭੂਲਾ।

ਭੇ:–ਭੇਦ , ਭੇਟੈ , ਭੇਟਿਆ।

ਭੈ:–ਭੈਣੇ , ਭੈਹਾਰੀਆ।

ਭੋ:–ਭੋਗੇ , ਭੋਗਣਹਾਰੁ ।

ਭੌ:–ਭੌਹਨ ।

ਭੰ:–ਭੰਡਾਰ , ਭੰਡਾਰਣਿ।

ਭਾਂ:–ਭਾਂਡਾ , ਭਾਂਤਿ , ਭਾਂਭੀਰੀ।

ਮ

(ਮੰਮਾ)

ਮੰਮੈਮੋਹੁਮਰਣੁਮਧੁਸੂਦਨੁਮਰਣੁਭਇਆਤਬਚੇਤਵਿਆ॥
ਕਾਇਆਭੀਤਰਿਅਵਰੋਪੜਿਆਮੰਮਾਅਖਰੁਵੀਸਰਿਆ॥੨੮॥

ਮ:–ਮਤਿ , ਮਗੁ , ਮਨ।
ਮਾ:–ਮਾਨੁ , ਮਾਈ , ਮਾਰਗਿ।
ਮਿ:–ਮਿਲੈ , ਮਿਲਾਇਆ , ਮਿਲਣ।
ਮੀ:–ਮੀਤ , ਮੀਠਾ ।
ਮੁ:–ਮੁਖਿ , ਮੁਹਿ , ਮੁਕਰੁ।
ਮੂ:–ਮੂਰਖ , ਮੂੜ , ਮੂਲਿ।
ਮੇ:–ਮੇਰੀ , ਮੇਲੁ , ਮੇਟਿ।
ਮੈ:–ਮੈਡਾ , ਮੈਲੁ ।
ਮੋ:–ਮੋਖੁ , ਮੋਹਣੀਆ , ਮੋਤੀ।
ਮੌ:–ਮੌਰ , ਮੌਨ।
ਮੰ:–ਮੰਗਹਿ , ਮੰਨੇ , ਮੰਨੈ।
ਮਾਂ:–ਮਾਂਗ , ਮਾਂਗਤ , ਮਾਂਜੀਐ।

ਯ

(ਯਯਾ)

ਯਯੈਜਨਮੁਨਹੋਵੀਕਦਹੀਜੇਕਰਿਸਚੁਪਛਾਣੈ॥
ਗੁਰਮੁਖਿਆਖੈਗੁਰਮੁਖਿਬੂਝੈਗੁਰਮੁਖਿਏਕੋਜਾਣੈ॥੨੯॥

ਯ:-ਯਹ , ਯਹੈ।
ਯਾ:-ਯਾਰ , ਯਾਹੂ।
ਯਿ:-ਯਿਆ।
ਯੀ:-ਯੀਆਨੋ।
ਯੁ:-ਯੁਧਿਸਟ੍ਰ , ਯੁਵਰਾਜ।
ਯੂ:-ਯੂਸਫ ।
ਯੇ:-ਯੇ।
ਯੈ:-ਯੈ।
ਯੋ:- ਯੌਂ।
ਯੌਂ:-ਯੌਂ।
ਯੰ:-ਯੰ।
ਯਾਂ:-ਯਾਂ।

ਰ

(ਰਾਰਾ)

ਰਾਰੈਰਵਿਰਹਿਆਸਭਅੰਤਰਿਜੇਤੇਕੀਏਜੰਤਾ॥
ਜੰਤਉਪਾਇਧੰਧੈਸਭਲਾਏਕਰਮੁਹੋਆਤਿਨਨਾਮੁਲਇਆ॥੩੦॥

ਰ:–ਰਸ , ਰਤਨ , ਰਸਨਾ।

ਰਾ:–ਰਾਹੁ , ਰਾਮੁ , ਰਾਤਿ।

ਰਿ:–ਰਿਧਿ , ਰਿਜਕੁ।

ਰੀ:–ਰੀਸਾਲ , ਰੀਸਾਲੂ।

ਰੁ:–ਰੁਤੀ , ਰੁਧਿਰ , ਰੁਸਾਏ।

ਰੂ:–ਰੂਪੁ , ਰੂਲਣਾ , ਰੂਚਾ।

ਰੇ:–ਰੇਖ , ਰੇਤੁ।

ਰੈ:–ਰੈਣਾਰੇ , ਰੈਣਿ।

ਰੋ:–ਰੋਵਣ , ਰੋਗੁ , ਰੋਇ।

ਰੌ:–ਰੌਦਨ , ਰੌਰ।

ਰੰ:–ਰੰਗਾ , ਰੰਗ , ਰੰਗੁਲੇ।

ਰਾਂ:–ਰਾਂਡ , ਰਾਂਬੀ , ਰਾਂਗਨਿ।

ਲ

(ਲਲਾ)

ਲਲੈਲਾਇਧੰਧੈਜਿਨਿਛੋਡੀਮੀਠਾਮਾਇਆਮੋਹੁਕੀਆ॥
ਖਾਣਾਪੀਣਾਸਮਕਰਿਸਹਣਾਭਾਣੈਤਾਕੈਹੁਕਮੁਪਇਆ॥੩੧॥

ਲ:–ਲਖ , ਲਬੁ , ਲਗਾ।
ਲਾ:–ਲਾਇ , ਲਾਗੈ , ਲਾਧਾ।
ਲਿ:–ਲਿਵ , ਲਿਖਿਆ , ਲਿਖਣਹਾਰੁ।
ਲੀ:–ਲੀਪਿ , ਲੀਆ , ਲੀਨੇ।
ਲੁ:–ਲੁਕਾਇਆ , ਲੁਕਾਈ ।
ਲੂ:–ਲੂਕਿ , ਲੂਝੈ , ਲੂਣ।
ਲੇ:–ਲੇਖਾ , ਲੇਖਾਰੀ , ਲੇਵੈ।
ਲੈ:–ਲੈਦੇ , ਲੈਸੀ , ਲੈਨਿ ।
ਲੋ:–ਲੋਅ , ਲੋਇ , ਲੋਕ।
ਲੌ:–ਲੌ।
ਲੰ:–ਲੰਕੇ।
ਲਾਂ:–ਲਾਂਬੇ ।

ਵ

(ਵਵਾ)

ਵਵੈਵਾਸੁਦੇਉਪਰਮੇਸਰੁਵੇਖਣਕਉਜਿਨਿਵੇਸੁਕੀਆ॥
ਵੇਖੈਚਾਖੈਸਭੁਕਿਛੁਜਾਣੈਅੰਤਰਿਬਾਹਰਿਰਵਿਰਹਿਆ॥੩੨॥

ਵ:–ਵਖਤੁ , ਵਡਾ , ਵਰਨਾ।

ਵਾ:–ਵਾਰ , ਵਾਤ , ਵਾਪਾਰ।

ਵਿ:–ਵਿਦਿਆ , ਵਿਖਮੁ , ਵਿਸਰਿ।

ਵੀ:–ਵੀਚਾਰੁ , ਵੀਰ , ਵੀਸਰਉ।

ਵੁ:–ਵੁੜੀ , ਵੁਠਾ , ਵੁਣਾਵੈ।

ਵੂ:–ਵੂਠਾ , ਵੂਠੇ।

ਵੇ:– ਵੇਖੈ , ਵੇਦੰ , ਵੇਸੁ।

ਵੈ:–ਵੈਰੁ , ਵੈਰਾਈ , ਵੈਰੀ।

ਵੋ:–ਵੋ।

ਵੌ:–ਵੌ।

ਵੰ:–ਵੰਞਣਾ , ਵੰਞੁ ।

ਵਾਂ:–ਵਾਂਢੀ , ਵਾਂਗੀ , ਵਾਂਗੂ।

ੜ

(ੜਾੜਾ)

ੜਾੜੈਰਾੜਿਕਰਹਿਕਿਆਪ੍ਰਾਣੀਤਿਸਹਿਧਿਆਵਹੁਜਿਅਮਰੁਹੋਆ॥
ਤਿਸਹਿਧਿਆਵਹੁਸਚਿਸਮਾਵਹੁਓਸੁਵਿਟਹੁਕੁਰਬਾਣੁਕੀਆ ॥੩੩॥

ੜ:-ੜੜਕਿ।
ੜਾ:-ੜਾੜਿ।
ੜਿ:-ੜਿ।
ੜੀ:-ੜੀ।
ੜੁ:-ੜੁ।
ੜੂ:-ੜੂ।
ੜੇ:-ੜੇ।
ੜੈ:-ੜੈ।
ੜੋ:-ੜੋ।
ੜੌ:-ੜੌ।
ੜੰ:-ੜੰ।
ੜਾਂ:-ੜਾਂ।